

Reactie van de PO-Raad op de internetconsultaties van het Wetsvoorstel Vrij en Veilig Onderwijs en de uitbreiding van de monitor sociale veiligheid voor leerlingen.

d.d. 30 augustus 2023

Naar aanleiding van de brief aan de voorzitter van de Tweede kamer d.d. 4 juli 2023 waarin de Minister van OCW een uiteenzetting geeft van de maatregelen die hij voornemens is te gaan nemen mede op grond van de Landelijke Veiligheidsmonitor 2021-2022 funderend onderwijs en een onderzoek naar seksueel grensoverschrijdend gedrag in onder anderen het funderend onderwijs, brengen wij graag het volgende onder uw aandacht.

Nog een monitoring veiligheidsbeleving onderwijspersoneel

De Minister heeft het voornemen om de jaarlijkse schoolmonitor voor leerlingen ook uit te breiden naar onderwijspersoneel. De PO-Raad is van mening dat de sociale veiligheid van onderwijspersoneel voldoende gemeten wordt. Schoolbesturen hebben namelijk iedere vier jaar vanuit de Arbowetgeving de wettelijke verplichting om een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) uit te voeren. Veel schoolbesturen maken gebruik van de RI&E tool vanuit de Arbomeester. De RI&E tool bevat een Quick scan met vragen over de sociale veiligheid van personeel. Deze Quick scan wordt iedere twee jaar uitgevoerd. Mocht deze monitoring vanuit de Arbowetgeving niet voldoen, dan is het van belang vanuit deze wetgeving naar de monitoring sociale veiligheid van alle werknemers en niet alleen van het onderwijspersoneel. Het wetsvoorstel wijzigt de huidige scheiding, waarbij de rechten en plichten van onderwijspersoneel in het arbeidsrecht geregeld worden en de rechten en plichten van leerlingen in de WPO.

De PO-Raad en VO-raad hebben in 2022 onderzoek laten uitvoeren onder onderwijspersoneel en daaruit kwam naar voren dat 71 procent negatief tegenover een jaarlijks veiligheidsonderzoek staat. Een groot deel van de respondenten vindt een tweejaarlijks onderzoek voldoende. Een jaarlijkse monitoring zorgt alleen maar voor extra werkdruk onder onderwijspersoneel. Bovendien blijkt uit de Veiligheidsmonitor 2021-2022 dat 95 tot 98 procent van de ondervraagde personeelsleden en leerlingen zich veilig voelt. Geen reden dus om de frequentie van monitoring te verhogen.

Algemene Maatregel van Bestuur

De PO-Raad is van mening dat het wetsvoorstel omtrent de monitoring van onderwijspersoneel veel ruimte over laat voor latere invulling. In artikel 3.4C lid 4 WPO komt te staan dat er met betrekking tot de monitor zelf en het monitoren van de veiligheid van het personeel op school bij AMvB nadere regels gesteld worden over de monitor, waaronder regels over de inhoud, doelgroep, frequentie van afname en toezending van resultaten aan de Inspectie.

De Minister dient zorgvuldig aandacht te besteden aan de inhoud van de monitor, aangezien er al een monitor is vanuit de RI&E. Daarnaast is de PO-Raad van mening dat de frequentie en het tijdstip waarbinnen de monitor gehouden wordt is afgestemd met de reeds bestaande monitor vanuit de RI&E. Ook is het van belang om met de Inspectie afspraken te maken over de toezending van de resultaten en waartoe die gaan leiden. Het stellen van nadere regels via een AMvB leidt in dit geval tot (rechts)onzekerheid voor de sector.

Uitbreiding meld-, overleg- en aangifteplicht

De PO-Raad is geen voorstander van een meldplicht voor ernstige incidenten van sociale

Reactie van de PO-Raad op de internetconsultaties van het Wetsvoorstel Vrij en Veilig Onderwijs en de uitbreiding van de monitor sociale veiligheid voor leerlingen.

d.d. 30 augustus 2023

onveiligheid. De bestaande meldcode biedt onderwijsinstellingen voldoende waarborgen om in ernstige incidenten adequaat te handelen en maatregelen te treffen waarbij ook de vertrouwensinspecteur indien nodig in beeld komt. Van een uitbreiding van de bestaande meld-, overleg- en aangifteplicht voor zedenmisdriven met een meld- en overlegplicht voor seksuele intimidatie verwachten wij dan ook eerder een negatief dan positief effect op het realiseren van een open cultuur in de scholen, gericht op preventie en onderling vertrouwen tussen medewerkers, leerlingen en ouders.

Aandacht voor en aanpak van pesten

Ook wij delen de zorgen over het afnemende welbevinden van specifieke groepen leerlingen, de als maar toenemende pestcijfers in de afgelopen jaren binnen het funderend onderwijs, het toenemende aantal geweldsincidenten en de relatief lagere meldingsbereidheid. Daarbij verdient de veiligheidssituatie van lhbtq+-leerlingen en onderwijspersoneel extra aandacht, net als die van leerlingen met een migratieachtergrond.

Mensen kunnen hun leven lang last blijven houden van pestervaringen op jonge leeftijd. Daarom is preventie, voorlichting en hulp aan die jongeren die daar slachtoffer van zijn, enorm belangrijk. Onderwijsmedewerkers hebben dan ook een belangrijke signaalfunctie, en zijn degenen die zorg moeten en kunnen dragen voor een veilige school(omgeving) waar iedere leerling kan zijn wie die wil zijn ongeacht seksuele geaardheid, gender.

Wetsvoorstel vrij en veilig onderwijs

Zoals eerder aangegeven is de PO-Raad geen voorstander om via wetgeving de jaarlijkse monitor voor leerlingen uit te bereiden via aanscherping van de wet wat betreft het verplicht stellen van meld-, overleg en aangifte. Wij verwachten meer effect van een preventieve en curatieve aanpak in plaats van repressieve maatregelen zoals nu worden voorgesteld. Bovendien vallen ernstige incidenten en zedenmisdriven nu al onder het strafrecht en hebben scholen de plicht om, conform wet- en regelgeving, dit te melden bij de daarvoor ingestelde instanties.

Het uitbreiden van het monitoren van de leerlingen levert vragen op. Elke school kiest zijn eigen instrument voor de monitor. Dat zal tot gevolg geven dat er alsnog een gefragmenteerd beeld van de veiligheidsbeleving van leerlingen komt. Daarnaast zal het beeld van veiligheid van de leerling ook afhankelijk zijn van de stad, wijk, buurt, leerling populatie en schoolniveau. Daarnaast is niet bekend wat de Onderwijsinspectie met de resultaten gaat doen. De PO-Raad vindt de daadwerkelijke sociale veiligheid van leerlingen heel belangrijk. De PO-Raad vraagt zich af of het monitoren van leerlingen achteraf de juiste manier is. Er zou ook in de klas zelf meer aandacht voor sociale veiligheid kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld aandacht voor trainingen/ lessen omtrent sociale veiligheid.

De PO-Raad ondersteunt het voornemen van de Minister voor een brede aanpak sociale veiligheid wat betreft het bevorderen van de meldingsbereidheid (van slachtoffers) en de opvolging van meldingen en klachten (door de onderwijsinstelling). Uit de veiligheidsmonitor komt naar voren dat de afhandeling van meldingen en klachten niet altijd correct en naar tevredenheid van de melder geschiedt. Daar ligt een verantwoordelijkheid voor de

Reactie van de PO-Raad op de internetconsultaties van het Wetsvoorstel Vrij en Veilig Onderwijs en de uitbreiding van de monitor sociale veiligheid voor leerlingen.

d.d. 30 augustus 2023

schoolleiding en de schoolbesturen om dit actief bespreekbaar te maken en indien nodig verbetermaatregelen te treffen.

Ten slotte

Het overgrote deel van de leerlingen en personeelsleden voelen zich gelukkig veilig op school, zo blijkt uit de veiligheidsmonitor. Maar tegelijk zijn de signalen en ontwikkelingen wat betreft de sociale onveiligheidsbeleving, de toename van pestervaringen en geweldsincidenten in en rondom scholen zorgelijk. Wij waarderen dat hier aandacht voor is vanuit de politiek en dat de Minister verbetermaatregelen initieert. Wij verwachten echter niet dat alle voorgestelde maatregelen het gewenste effect sorteren. Vandaar dat wij enkele kritische kanttekeningen plaatsen bij de voorgestelde aanscherping van de wetgeving Sociale Veiligheid.

Het onderwijs vervult een cruciale rol bij de sociale en persoonlijke vorming van jongeren. Maar met het al op jeugdige leeftijd stigmatiseren van schoolgaande jongeren, zijn zij en de samenleving niet geholpen. Wanneer de sociale veiligheid in de school wordt ondermijnd zijn uiteraard passend maatregelen nodig. Het invoeren van (nog meer) repressieve maatregelen (i.c. strafbaar stellen van sociaal ongewenst gedrag) draagt weinig bij aan de zo gewenste en noodzakelijke cultuuromslag (van voorlichting naar vorming) die in het onderwijs én de samenleving nodig is.

Een voorbeeld daarvan is de ondersteuning die scholen krijgen bij het tegengaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Een alliantie van onderwijspartijen waaronder ook de PO-Raad, hebben een [brochure 'zo-klein-als-mogelijk-zo-groot-als-nodig'](#) gepubliceerd met maatregelen die scholen kunnen nemen om de risico's ten aanzien van seksueel grensoverschrijdend gedrag te verkleinen, maar ook om te zorgen dat kwetsbare leerlingen voldoende weerbaar zijn.

De PO-Raad zet bij voorkeur in op preventieve en curatieve interventies. Met name jongeren in het funderend onderwijs overzien vaak (nog) niet de gevolgen van hun gedrag. Bovendien zitten zij in een leeftijd waarop wordt geëxperimenteerd. Dan geldt ook nog dat er een dunne scheidslijn ligt tussen dader- en slachtofferschap (de gepeste wordt pester). Het onderwijs heeft als taak om alle leerlingen te ondersteunen in hun ontwikkeling. Basisvoorwaarde daarvoor is onderling vertrouwen. Ondermijning daarvan via allerlei restricties in wet- en regelgeving dragen daar niet aan bij.